

Terveyden eriarvoisuus

Kuva: Unsplash.com Thomas de Luze

Terveyden eriarvoisuus

Tarkoittaa

- epäoikeudenmukaisia terveyseroja
- eroavuuksia, joihin voidaan ainakin periaatteessa vaikuttaa yhteiskunnallisin toimin

Huomioitavaa

- Ehkäistävissä olevat terveyserot eivät ole eettisesti hyväksyttäviä.
- Kaikki terveydessä ja hyvinvoinnissa havaitut erot eivät ole eriarvoisuutta (esim. perimän vaikutus terveyteen).

Väestöryhmiä, joihin eriarvoisuus tavallisimmin kasautuu

- yksin kotona asuvat ikäihmiset
- pitkäaikaistyöttömät
- turvapaikkaa hakeneet maahanmuuttajat
- työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret aikuiset
- päihteiden ongelmakäyttäjät
- mielenterveyden häiriöistä kärsivät

LUKION TERVEYSTIETO
Terve3

Kuva: Unsplash.com Benjamin Disinger

sanoma pro

Terveyden sosiaaliset määrittäjät

**Lapsuuden
kokemukset**

Asumisolosuhteet

Koulutus

Sosiaalinen tuki

Varallisuus

Työllisyys

Yhteisöllisyys

**Pääsy
terveyspalveluihin**

Terveyseroihin vaikuttavat olosuhteet ja ympäristö, joihin ihminen syntyy ja joissa hän kasvaa ja ikääntyy, elää ja työskentelee.

Kuva: Unsplash.com Sander Sammy

Terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä

YKSIÖ

- **Koulutus, työllisyys**
 - työn aiheuttamat rasitukset ja altisteet
- **Psykososiaaliset tekijät**
 - mahdollisuudet huolehtia hyvinvoinnista ja terveydestä
- **Sosiaalinen asema ja taloudellinen tilanne**
- **Terveyskäyttäytyminen**
 - elintapaerot esimerkiksi päihteiden käytössä ja ravitsemuksessa

YHTEISKUNTA

- **Yhteiskunnan arvot ja normit**
 - kuten demokratia, yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus
- **Koulutus-, talous- ja työllisyyspolitiikka**
- **Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen**

Kuva: Unsplash.com Gregory Hayes

Vanhempien sosioekonomisen aseman vaikutus terveyseroihin on ylisukupolvista

- Sosioekonominen asema ja siihen liittyvät tavat, arvot, asenteet ja sosiaaliset verkostot ohjaavat vahvasti ihmisen elämäntapoja.
- Hyvinvointi- ja terveyserot näkyvät lapsiperheiden elämäntavoissa, elinolosuhteissa ja sosiaalisissa suhteissa.
- Terveyttä vaarantavat elämäntavat opitaan jo nuorena.
- Sosioekonomiset erot muodostuvat jo varhaislapsuudessa, ja ne ovat havaittavissa usein koko elämänkulun ajan.

Terveyserojen kaventamisesta hyötyvät yksilöt ja yhteiskunta

Terveyserot

- lisäävät sairastavuutta ja ennenaikaisia kuolemia
- heikentävät työ- ja toimintakykyä
- aiheuttavat huomattavia kustannuksia sekä tulojen menetyksiä niin valtiolle kuin kotitalouksillekin
- lisäävät sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kuormitusta
- vähentävät koko yhteiskunnan hyvinvointia
- vähentävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta, mikä lisää kaikkien stressiä, pelkoa ja epävarmuutta

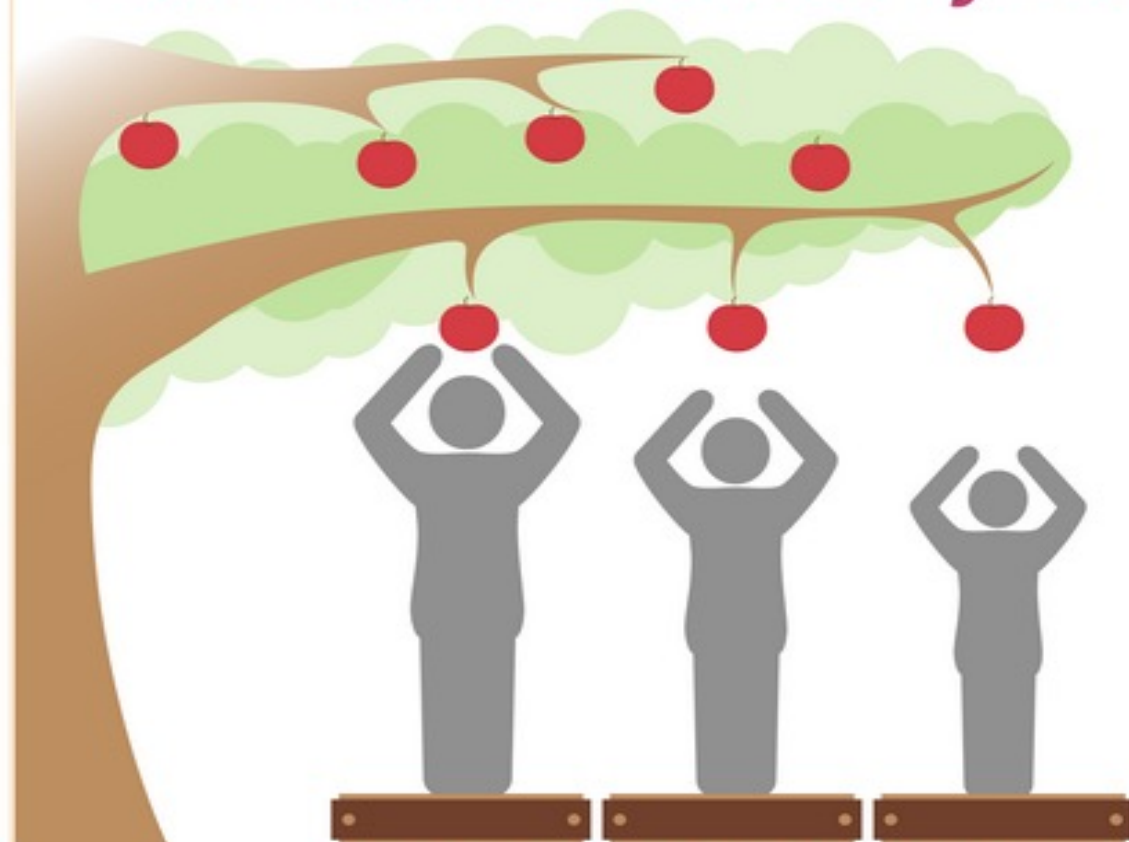

Kuva: Unsplash.com Nick Fewings

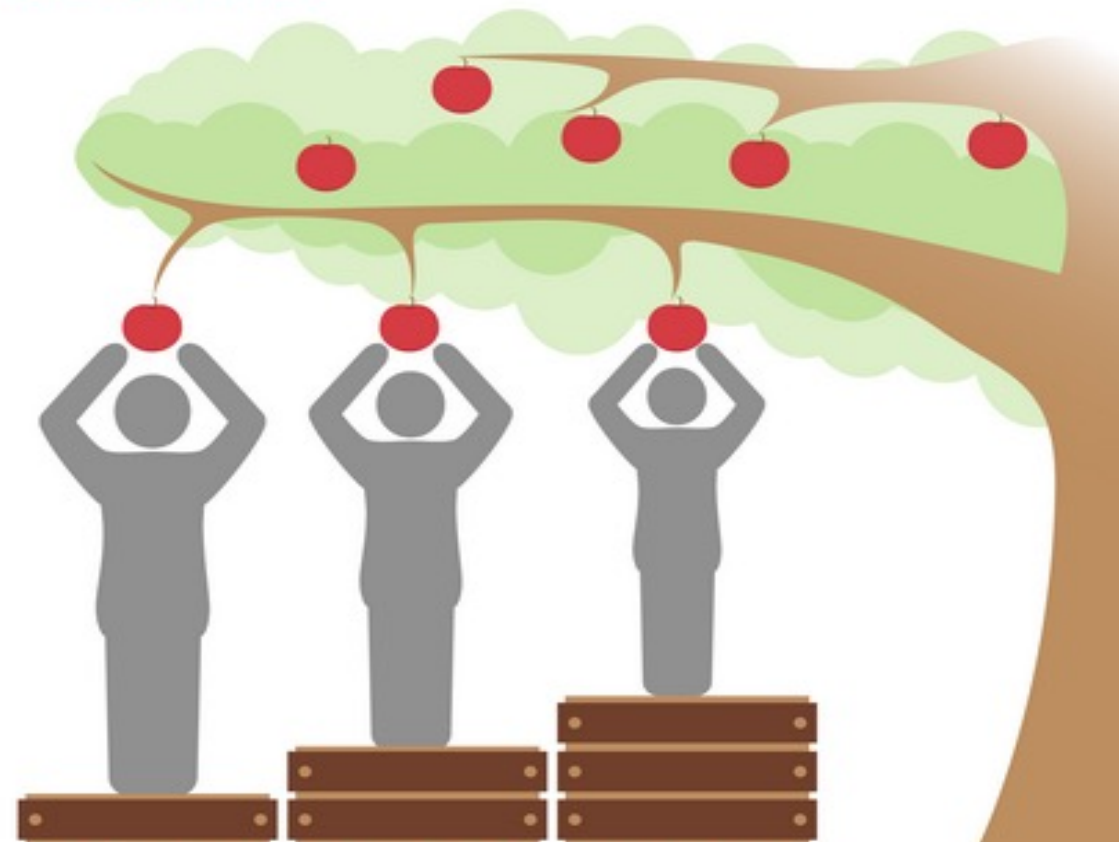
Miksi hyvinvointi- ja terveyseroja pitää kaventaa?

- Väestön terveys paranee.
- Yhteiskunnan varoja säästyy.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyys paranee.
- Työllisyysaste nousee.
- Sosiaalinen syrjäytyminen vähenee.
- Vältettävissä olevat terveyserot eivät ole eettisesti hyväksyttäviä.

Muodollinen yhdenvertaisuus ei ole sama asia kuin tosiasiallinen yhdenvertaisuus

Muodollinen yhdenvertaisuus

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus

Terveyserojen kaventaminen on terveystoliittinen haaste

- Suomalaisten terveydentila on hyvä ja elinikä on pidentynyt vuosi vuodelta, mutta terveyserot ovat edelleen merkittäviä.
- Lyhimmän elämän elävät matalasti koulutetut miehet.
- Merkittävin syy terveyseroihin on elämäntavat.
- Elämäntapoihin puuttuminen on usein haasteellista.
- Terveyden edistämisen toimia kannattaa kohdistaa erityisesti niihin väestöryhmiin, joissa riskitekijät ovat yleisimpiä.

Hyvinvointi- ja terveyseroja pystytään kaventamaan vaikuttamalla sosiaalisiin taustatekijöihin ja eriarvoisuuteen

- vaikutetaan **sosiaaliseen eriarvoisuuteen**, esimerkiksi koulutukseen, tulonjakoon, työllisyysmahdollisuuksiin ja verotukseen
- turvataan kaikille **terveelliset elinolot** (asuminen, työolot, ympäristö)
- vähennetään **haitallisille aineille altistumista** (työaltisteet, ympäristöaltisteet, alkoholi, tupakka, epäterveellinen ravinto)
- vähennetään **haavoittuvuutta** (sosiaaliset verkostot, erityinen tuki haavoittuvassa asemassa oleville)
- estetään eriarvoisia seurauksia (esimerkiksi palvelujen saatavuus ja laatu yhdenvertaiseksi).

Lähde: THL

Kuva: Unsplash.com Matteo Paganelli

Eriarvoisuus on globaali ongelma

WHO: Maailman terveyserojen kaventamisessa pitää kiinnittää erityistä huomiota

- tyttöjen ja naisten hyvinvointiin
- lapsuusajan elinympäristöjen parantamiseen
- työskentelyolosuhteiden kehittämiseen.
- Vallan, rahan ja resurssien epätasa-arvoiseen jakautumiseen pitää puuttua.
- On tärkeää sitoutua kehittämään terveyteen vaikuttavien tekijöiden arviointijärjestelmiä
 - mittaamaan muutosta
 - arvioimaan tuloksia
 - raportoimaan niistä niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin.

Vältettävissä olevat terveyserot eivät ole eettisesti hyväksyttäviä.